

בעצתך תנחני

גליון שבועי להתבוננות בפרשת השבוע ובעבודת ה'

גליון 69

פרשת בלק

המשך בנושא חיתון הילדים

חלק מההתחייבות, חלקם מצהירים שהם לא ידרשו מהמחותן כמו שהם התכוננו לדרוש).

אבל היתה גם תגובה שחזרה על עצמה כמה פעמים: "אם גדולי ישראל שותקים - כנראה שהם מגבים את זה, כנראה שזה נצרך בשביל להחזיק את עולם התורה". (טכנית זה לא נכון: בגלל הנוהג הזה עולם התורה לא רק מקבל דירות אלא גם נותן דירות, כל אברך צריך לקנות חמש דירות בגלל שבעבר לפני עשרים שנה הוא קיבל דירה אחת - זו ריבית מטורפת שאין כמותה בשום שוק אפור). היו שטענו אותה טענה בנוסח שונה: "ראשי הישיבות מעודדים את זה, הם אפילו אומרים לבחורים כמה לדרוש". אכן, אין להכחיש את המוחש.

מה באמת אומרים גדולי ישראל?

ובכן, ביחס לטענה הראשונה - זה לא נכון שגדולי ישראל שותקים. הם הוציאו מכתבים חריפים על העניין כמה פעמים, ודרשו לשנות את ההתנהלות. למה הם לא מוציאים מכתב שוב? פשוט מאוד, כי בשביל מה? הם לא מאמינים שזה ישפיע, וחבל לכתוב שוב ושוב אם הציבור בלאו הכי לא מוכן לקבל. הם כנראה מחכים שהציבור יתפכח מאליו.

הנה סיפור מהשבוע: יש לי ידיד שעומד מאחורי ארגון "שהשמחה במעונו", הפועל להפסקת ההתחייבויות המוגזמות. הוא נכנס אל רבה של מודיעין עילית הגר"מ קסלר שליט"א, והלה טען שכנראה זו גזרת הדור ואין מה לעשות נגדה, זה משמים, וכו'. אך השבוע הוא פגש אותו בחתונה וסיפר לו שהוא נכנס אל מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א ושאל אותו על כך, והגר"ג שליט"א אמר לו: "אל תעצור את הפעילות שלהם! בשום אופן אל תעצור אותם!" ולא רק הגר"ג מתבטא כך. כמה מידידי נכנסו לגדולים אחרים, הגרמ"ה הירש והגר"ד כהן, לשוחח עמם על הפעילות, ותגובותיהם היו חריפות מאוד. שניהם התבטאו שהנושא מדין שינה מעיניהם, (הגר"ד שליט"א התבטא כמעט עם דמעות בעינים: "אי אפשר לחשוב מה יהיה פה, זה עושה מרה שחורה"). אני אישית מפרסם דברים בנושא רק לאחר עידודו ודחיפתו הבלתי פוסקת של מו"ר הגר"י אייכנשטיין שליט"א.

ומה דעתם של ראשי הישיבות?

זה בנוגע לגדולי ישראל, ומה בנוגע לראשי הישיבות,

המזיק הכי גדול לאדם - הוא עצמו

פרשת השבוע מספרת על בלק ובלעם שניסו בכל כוחם לפגוע בעם ישראל, והקב"ה לא נתן להם בשום אופן. הוא הפך את הקללה לברכה. ובכל זאת, ברגע האחרון כמעט כל עם ישראל מת, רגע לפני הכניסה לארץ. למה? כי עם ישראל חטא בבנות מואב.

הלך הכואב שנלמד מהפרשה הצורבת הוא אחד: עיקר מי שמזיק לאדם הוא - הוא עצמו. אם יבואו כל הכוחות החיצוניים להרוס את עם ישראל, הם יתקלו בחומה בצורה. אבל כשהיהודים מזיקים לעצמם - אין מה שישווה לנזק.

כך קרה לאורך ההיסטוריה: המרד במלכות בית דוד היה השורש שגרם לחורבן בית ראשון, בר קמצא החריב את בית שני, מריבת האחים לבית חשמונאי הכניסה לארץ את השלטון של הרומאים (עי' ע"ז ח:), מריבות יהודיות גרמו לשריפת התלמוד, ועוד מקרים רבים.

גם בימינו אנו: ממשל הזדון שמתפרק בימים אלה שם לו למטרה לפגוע בכיס של הציבור החרדי. הוא הצליח להעלות את החד פעמי ואת התחבורה הציבורית. אבל כל אלה הם נזקים אפסיים לעומת הנזק שאנחנו מחוללים לעצמנו: הממשלה פגעה בנו בסכומים של אלפי שקלים במצטבר, אבל אנחנו פוגעים בעצמנו בבור של חובות אינסופי של מיליוני שקלים למשפחה, בזה שאנחנו קונים דירות לילדים מכסף שאין לנו.

התגובות הרבות למאמר הקודם

לפני שלשה שבועות הקדשנו את הדברים בעלון זה לנוהג של קניית דירות לילדים. המשלנו את התופעה להתחייבות לעשר עשרות חפיסות סיגריות ליום.

תגובות רבות היו למאמר ההוא, כולן היו בסערת רגשות. רבים הגיבו בהבעת תקוה שסוף סוף תשתנה הנורמה והם ינצלו ברגע האחרון מהסכנה האורבת להם, סכנת גלגולי הגמחיים ואיבוד הטעם בחיים. היו שהגיבו בפסימיות, שאין מה לעשות. (אגב, זה ממש לא נכון! התגובות הרבות שקיבלתי לימדו שישראל קדושים הם, ולא רק "נתבעים ונותנים", אלא גם "נתבעים ואין דורשים". רבים העידו על עצמם שהם עושים שינוי למעשה ממש, חלקם פונים לשווער ומבקשים להחזיר

המעודדים את הדרישות וקובעים תג מחיר לבחורים?

אינני מנסה לדבר אותם, אך בכל זאת, כמדומה שהתשובה פשוטה: שוחחתי עם הרב ישראל גוטמן, יו"ר גוטפלוס, (יועץ כלכלי בכיר ומפורסם) והלה טען מידיעה ברורה שעשרים אחוז מהציבור עדיין מסוגל לעמוד בנוהג הזה. ובכן, אם אתה בחור שמקבל הצעה של דירה מאדם שיש לו – אין סיבה שתגידי לא. ואם כך – אם אני כראש ישיבה יודע שבחור פלוני מקבל הצעות של תג מחיר גבוה, אין סיבה שלא אניגיד לו לפנות אליהן לכתחילה. נותנים לו, למה שלא יקח? (בהמשך נראה שגם זה לא ממש פשוט, אך כרגע נניח לזה).

איפה הבאג?

המשפט "נותנים לי, למה שלא אקח", הוא הגיוני לחלוטין. אך בהמשך איכשהו העסק משתבש: למעשה מה שקורה הוא שאנחנו **דורשים דירות גם מאנשים שאין להם**. כלומר, אנחנו לא ממש דורשים, אלא רק אומרים לשדכן במשפט הראשון: "כמה הם נותנים?" ובסופו של דבר **שמונים אחוז** מהשידוכים שנסגרים, יושבים על דירות שנקנו בדמם (יותר נכון - בדימום) של אנשים, שאין להם לגמור את החודש.

אומר כל אחד, לכאורה בצדק: "אני לא אשם, מציעים לי, מה אתה רוצה, שלא אקח?" ובכן, השורות הבאות יוקדשו לצורך ליבון הענין. לבדוק איפה הבאג בהתנהלות הזאת, ומה אפשר לעשות כדי לעצור את הגלגל.

האם אנחנו עוסקים בתמחור ההצלחה שלנו בחיים?

ראשית כל נלבן מה הגישה שלנו לנושא שידוכי הילדים

גישה אחת אומרת: מבחינתי זה עסק לכל דבר. מציעים לי כסף – אני לוקח. כשאני מוכר דירה אני ממקסם את הרווחים, הלא כן? כך גם כשאני מוציא בן לשידוכים.

גישה שניה אומרת: אני רוצה לבני אשה טובה, וגם אשמח לראות אותו מסודר בחיים עם דירה. אני לא צריך לתמחר אותו ולקבל אישור שהוא שווה הרבה, לא בשביל זה אני דורש. אני בסך הכל רוצה, עניינית לחלוטין, לסדר אותו בחיים.

ניתן להניח שרובנו משתייכים לאסכולה השנייה. מעתה נעמוד ונחשוב האם אכן הרצון לסדר את הבן בחיים מצדיק את ההתנהלות הקיימת.

כשאנחנו אומרים בטלפון לשדכן "אנחנו רוצים חמש מאות אלף", אנחנו הרי מודעים לקושי הנורא שיש לאנשים לעמוד בתביעה הזאת. אנחנו הרי גם כן מקבלים חלחלה כשאנחנו נזכרים שמחר תורנו לקבל את התביעה הזאת. רובא דרובא של הציבור החרדי אינם גבירים, והסכומים האלה הם כסף שהם צריכים לגלגל ללא שום ישועה באופק.

כשאנחנו אומרים את הדרישה שלנו כתנאי סף, אנחנו מכריזים בעצם שלא איכפת לנו ממצוקה נואשת של אבי הבת שעומד מהצד השני.

טוענים: "זה לא נכון, יש אנשים שיש להם". אין להכחיש זאת. אם אנחנו מקבלים הצעה של אדם שעושה רושם שיש לו מירושה או מהשקעות או שסתם ככה הוא גביר – לבריאות. אבל הרי הרוב המוחלט הוא לא במקום הזה, והוא מציע את הכסף מחוסר ברירה מוחלט. אנחנו יודעים זאת היטב. איך אנחנו יכולים לישון בלילה כשהמחותנים שלנו מתהפכים על משכבם בלילות, ומאבדים את הטעם בחיים?

השאלה היא שאלה קשה. אנחנו מדברים על ציבור חרד לדבר ה', שמחמיר בכל ספק ספקא של נדנדוד עבירה, ומזיל מכיסו סכומים אדירים על כל מצוה דרבנן. איך כאן לא איכפת לנו משאלות של איסורים דאורייתא, של גרימת צער וכאב לב ליהודים טובים, ואף סכנת נפשות, פשוטה כמשמעה?

התשובה היא שלא אנחנו המצאנו את הגלגל. אנחנו חיים בתוך מערכת שכולה מתנהלת כך מההתחלה. גם אנחנו נצטרך לשלם כשיגיע תורנו לעמוד מצד הבת. לא בחרנו את המצב הזה, אנחנו רק ממשיכים את מה שכולם עושים בלי לחשוב.

אבל אולי באמת הקב"ה רוצה שננסה לעצור ולחשוב? אולי באמת מוטל עלינו לנסות לעצור את הגלגל האכזרי הזה?

למה בכלל אנחנו במשחק הזה

ננסה לדון על הדברים מהשורש.

מה בעצם דוחף אותנו לדרוש חצי מיליון ש"ח עבור בנינו? מה בעצם השיקול? במקום להסביר **למה לא**, הבה ננסה בעצם להסביר לעצמנו **למה כן**. למה זה בכלל כל כך חשוב? למי זה תורם החצי מיליון שקלים האלה?

הטענה האוטומטית היא: "מה פירוש, אני רוצה שהבן שלי יסתדר בחיים, שתהיה לו דירה במקום מגורים נורמלי".

האם באמת דירה במרכז תפתור לבן שלנו את הבעיות ותסדר אותו בחיים?

הרי בוא נדבר במספרים. דירה במודיעין עילית עולה 1,600,000. נניח שהמחותנים שלנו נותנים חצי מיליון ואנחנו נותנים 100 אלף, נשאר מיליון ש"ח שאותם הזוג לוקח במשכנתא. הילדים שלנו צריכים לשלם כל חודש קרוב ל-5,000 ש"ח. כאשר תוך כדי כך המשפחה שלהם גדלה, והילדים גדלים, וההוצאות בעז"ה תלכנה ותגדלנה. תהיינה בריתות, בר מצוות, חתונות ילדים, וכו'. מי מדבר על ביגוד ושכ"ל.

האם אלו חיים שפויים?

הימור כלכלי

יש להדגיש נקודה שאנשים לא שמים לב אליה:

בדרך כלל יש תחושה ש"מה שכולם עושים זה כנראה בסדר, בסוף נסתדר כמו כולם".

יש לשים לב שכאן הכלל הזה לא תקף, כי **עדיין לא התנסינו בזה מעולם**. התופעה שזוגות צעירים לוקחים משכנתא בסכומים של אלפי שקלים היא חדשה, טריה ממש. אין לנו ניסיון ציבורי מה קורה לזוג שלקח 4,500 ש"ח משכנתא, מה זה עושה לו כאשר הילדים מתבגרים ומתחילים להתרומם וללכת לישיבות וסמינרים, שכידוע אז נוצר הבור האמיתי של ההוצאות. כרגע, הזוגות שלקחו משכנתאות ענקיות בדרך כלל נמצאים עדיין בשלב הראשוני של החיים.

ומי מדבר על כך שהמשכנתא גדלה כל הזמן בעקבות העלאת הריבית החוזרת ונשנית...

יש לדעת שאנחנו בעיצומו של מסע הימורים מסוכן, מסוכן מאוד, שעלול להתפוצץ לנו בפרצוף!

"אני רוצה שהבן שלי ימשיך את השטייג'ען"

דיברנו על הנקודה הכלכלית. נדבר על הנקודה התורנית.

אבות לבחורים מוכשרים טוענים בחום: "הבן שלי עושה כזה שטייג'ען, הוא חייב להמשיך במיר / גרטלר / בית הלל / רצופות. אין מצב שהוא הולך להתבודד בחיפה / עפולה / אופקים".

ראשית כל – כאמור, כאשר קונים דירה במרכז החובות על הזוג הם ענקיים. נראה לנו שאפשר ללמוד בנחת עם עול כזה של חובות?

לא חסרים מקרים שכולם נחנקים כלכלית רק בשביל לגור במרכז, ומתברר שלאברך הטרי עדיין אין כולל נורמלי, והוא מחפש את עצמו במשך תקופות ארוכות. יש אנשים רבים שלומדים במיר רק בשביל ללמוד כל בוקר עם חברותא באיזה בית מדרש באזור... במה הוא נחשב "לומד במיר"?

דיברנו מהרמה הפרקטית, אבל הבה נדבר קצת ממבט רוחני, שננסה לטהר אותו מכל ההרגלים והמוסכמות.

מה בעצם הסיבה שאנחנו רוצים שהבנים שלנו ילמדו היטב? מה כל כך חשוב לנו בזה, עד כדי כך שאנחנו מוכנים לדרוש מאנשים להתחייב על סכומים אגדיים שאין להם?

לכאורה כל הסיבה היא שיש מצוה בתורה ללמוד תורה.

הבה נחשוב, האם זה באמת זה גדר המצוה? האם בשם מצות תלמוד תורה הקב"ה רוצה שנהרוס אחד לשני את החיים, רק כדי שהבנים שלנו יעשו שטייג'ען? האם יתכן שכל ההתנהלות הזאת כלולה במצות תלמוד תורה?

יורשה לומר, שהסיבה לדחף הגדול ש"הבן שלי יעשה שטייג'ען" היא בעיקר הלחץ החברתי, התחרות על המעמד, הברק, השם הנוצץ, הציפיה לקבל בהמשך שטעלע מרשים.

אין ספק שזה ממש לא רק זה, יש כאן גם הרבה לשם שמים, אבל הכל מעורבב עד צוואר עם הרבה רצון לכבוד ולעשיית רושם.

אם כך – בשביל כבוד ועשיית רושם אנחנו מוכנים להרוס חיים של אנשים. האם יש היתר לזה?

כאמור, אף אחד מאיתנו לא המציא את הגלגל, ולכן השורות הנכתבות אינן מדויקות. אנחנו לא אכזריים חלילה, ולא הורסים במודע חיים של אנשים. אבל הדברים האמורים נכונים על פי מבט אמיתי וטהור שמוכן להסתכל על הכל מההתחלה. כאשר יוצאים לרגע מהסחרחרה הכללית ומסתכלים עליה מבחוץ – קולטים כמה ההתנהלות הציבורית בנושא זה עקומה לחלוטין.

הרגישויות בין בני הזוג

נעבור לנקודה הבאה – שלום הבית.

כל אדם יודע כמה עבודה נדרשת בכדי להקים בית חם ושמח, כמה עבודת המידות וזיכון והשקעה יומיומית. כמה לא מובן מאליו האושר עם בן / בת הזוג, וכמה רגישות נדרשת כדי לפתח אותו כראוי. ובעיקר – **כמה שווה כל גרם של השקעה** וכמה כדאי לעשות כל מאמץ בכדי להגיע לאושר משותף.

אם הבן שלנו מקבל סכום עצום מהמחותן – זה בא על חשבון הזוגיות שלו. גם אם בעז"ה הזוג יחיה בשמחה ובשלוה – הנושא הזה עלול להעיב. **המציאות היא שהוא מעיב קשות פעמים רבות**. אם ההורים של הכלה לא שלפו את הכסף מהכיס האחורי אלא הם מתחייבים וממשכנים את עצמם למשך שנים ארוכות – זה גובה מחירים. לא יתכן אחרת. זה מכניס את הזוג למערכת של יסורי מצפון, זה גורם למתחים כאשר השווער קורס, אפילו רק קריסה חלקית, זה יוצר תחושה של מחויבות עמוקה להורים, לציפיות לא ממומשות ולאכזבה חוזרת ונשנית.

האם זה שווה את המחיר?

אנחנו, כהורים, יודעים מנסיונונו כמה השקעה נדרשת בין בני זוג, וכמה דברים כאלה עלולים להרוס את החיים ח"ו, או לכל הפחות להעיב על האושר.

טשטוש מוחלט בגישה לשידוכים

נקודה מאוד משמעותית שלא שמים לב אליה היא – הבלבול המוחלט שנוצר בתקופת השידוכים.

בחור הולך להתחתן. הוא רוצה אשה, זה מה שחשוב לו לכל המשך החיים, לכל אושר החיים. במקום להתמקד בעיקר ולחפש אישה מתאימה – הוא ממוקד בכסף, בברק החיצוני, בתיוג של השידוך. הוא עלול לאבד את אושר חייו ואת הערך נכגדו המותאם לו – רק בשביל כמה מאות אלפי ש"ח.

הוא לא מתחנן עם אשה, אלא עם דירה. אי אפשר להתעלם מהטשטוט המוחלט שיוצר הפן הכספי. קשה מאוד להתמקד בעיקר.

במקום שנעזר לבנים שלנו להבין מה הם הולכים לעשות, מה זה נקרא בעצם להתחנן, מה הם צריכים לחפש – אנחנו מעצימים את הבלבול כאשר אנחנו עוסקים בדרישות כספיות ובתמחור. כביכול מדובר פה על עיסקת קניית רכב.

מה כן מומלץ לעשות?

הגישה המוצעת היא להבין שהבן שלנו בא לשאת אשה שתעזור לו בחיים, שתעמוד לצידו ותלווה אותו בנאמנות. הוא צריך לאהוב אותה, לחפוץ בה. עלינו לעזור לו להתמקד בהתאמה ביניהם, להניח בצד את הנושא הכספי. שלא זאת תהיה השאלה הראשונה: "כמה הם נותנים?" עזוב את זה בצד. תתמקד בעיקר: תחפש אשה טובה, איכותית, צדקת, מוצלחת. על הכסף אפשר לדבר אחרי הפגישה השניה, כשיש כיוון חיובי.

ומה עושים בפועל כאשר מדברים על הכסף?

בהגדרה קצרה: **לא לחפש מה המקסימום שאני יכול לדרוש, אלא מה המקסימום שאני יכול לתת.**

אני לא מעמיד את בני למכירה, חס וחלילה. הוא יקר הרבה יותר ממיליון שקל... אני מסייע לו למצוא אשה, ומסייע לו להגיע לדירה משלו, בצורה שפוייה והגיונית, באופן שימצא חן בעיני ה' וישפיע עליו שפע של סייעתא דשמיא, ולא חס וחלילה להיפך.

האם באמת אי אפשר להסתדר עם דירה בלי לסחוט סכומים אסטרונומיים? הרי בסופו של דבר כל הקהילות החרדיות, חוץ מהקהילה הליטאית, מצאו נוסח כל שהוא להסתדר איכשהו עם נושא הדיור. **הדבר מלמד שזה אפשרי.**

הצעה מעשית

איך מיישמים את האמור?

הוקם כעת ארגון "והשיאנו", שכשמו כן הוא – הוא מסייע להשיא ילדים בתבונה. ארגון זה ילווה את המחוננים בהשאת הילדים, לנהל את המשא ומתן ואת הדרישות הכספיות בצורה נכונה, שקולה ומאוזנת, על ידי שקלול הנתונים, יכולת ההשתכרות העתידית של הזוג, התאמת מקום המגורים, ועוד. הכל נעשה בהתייעצות ובהכוונה של דעת תורה, ע"י גדולי ישראל שליט"א.

כל שעליך לעשות הוא – לגשת לשידוכי בניך עם נכונות לא לדרוש עד כמה שאפשר לסחוט, אלא לחשוב ולהגיע לפתרונות מעשיים, בשיתוף הצד השני, להגיע לדירה. מומלץ שהפגישה הכספית תעשה בליווי מקצועי, שינתן אחרי הפגישה השניה או השלישית.

זו התנהלות אחראית, שרואה גם את הצד השני של המטבע, שיוצאת ממבט אגואיסטי וצר של "מגיע לי", ובונה את הבן שלכם בצורה יסודית. זה גם אחראי מבחינה כלכלית, גם אחראי מבחינה זוגית.

וגם – **וזו נקודה חשובה מאוד ומרכזית** – זה נכון יותר כלפי שמיא. יש לנו גם בנות בהמשך הדרך, ואנחנו נצטרך להשיא אותן. אף אחד לא יכול להבטיח כלום בשם הקב"ה, אבל אין ספק שהתנהלות על פי רצונו כאשר אנחנו יושבים כרגע על הגובה – תועיל לנו רבות בהמשך כאשר תורנו יגיע לעמוד מצד הבת. אנחנו מאמינים בני מאמינים, ויודעים שהקב"ה מנהל את עולמו בחסד ובמשפט, בצדק וברחמים. הוא עוזר מלא חופניים למי שהולך בדרכה של תורה.

וכמה מילים לאבי הבת.

אתה מעוניין בחתן בן תורה, ורוצה לעשות הכל לשם כך. חובת השתדלות מחייבת אותך לעשות **כל מה שאתה יכול**, אבל לא **מעבר למה שאתה יכול**.

ההצעה שלנו הינה פשוטה, אך קריטית: לפני שאתה ניגש לחיפוש שידוך לבתך, פנה ליעוץ מקצועי כלכלי, שיבדוק מה יכולותיך ומה האפשרויות שלך להתחייב. תופתע להיווכח שיש לך **יותר** ממה שחשבת, ובעיקר – שיש לך סיכוי למצוא חתן בן תורה אמיתי **בהרבה פחות** ממה שחשבת.

הפניה ליעוץ כלכלי מקדים תשנה את כל התמונה, היא תיתן לך את הכח לעמוד בלחצים ולהתחייב בצורה מתונה ומחושבת.

רבים עשו כן והצליחו.

מספר הטלפון של ארגון "והשיאנו": 0733-518-552

שים לב לשלוחות השונות והמפורטות, יש שם מגוון רחב של תשובות לשאלות רבות והכוונה ממוקדת ומעשית.

ניתן לקבל את החוברת שכתבתי בנושא בשם "הדרך לקמת בית בישראל", המבררת לעומק ובצורה יסודית ומסודרת את הנזקים המציאותיים הקיימים בהתנהלות הקיימת, עם הצעה מעשית ומפורטת לשינוי.

לקבלת החוברת שלח מייל לכתובת:

b0548407520@gmail.com

בשולי הדברים עלי לציין רעיון נוסף נאה המתקדם בימים אלה ע"י ארגון "שהשמחה במעונו". אדגיש שאין לי קשר אליו, אבל בכל זאת כדאי לפרסם את הרעיון.

ארגון זה מקדם כעת פתיחת מאגר שידוכים שבו חותמים הורים לבנות שהם לא נותנים יותר מסכום מסוים (כמדומני 180 אלף), ובתנאי שהם גם לא דורשים לבניהם יותר מסכום זה. המאגר יהיה פתוח לכל הורה שחתם וצירף את בניו ובנותיו למאגר. זו עיסקת חבילה: אני לא דורש ולא נותן.

מספר הטלפון להצטרפות: 03-546-5150